

คณาจารย์

บทที่ ๑

๑

การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย

ในสมัยก่อนนั้นปัญหาการใช้แรงงานไม่ค่อยมี เนื่องจากว่าส่วนใหญ่เป็นงานทางด้านเกษตรกรรม การใช้แรงงานจึงเป็นไปในลักษณะแรงงานในครัวเรือน (Family system) หรือการ "ขอแรง"^๑ สภาพสังคมจึงอยู่กับแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย การจ้างแรงงานยังไม่แพร่หลาย ปัญหาแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างจึงไม่มีความสำคัญมากนักต่อมาสภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา สังคมเกษตรกรรมค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชากรเริ่มเคลื่อนย้ายจากชนบทเข้าสู่เมือง โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น จำนวนประชากรที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างได้เพิ่มขึ้นและแออัดกันอยู่ในเมือง สังคมธุรกิจก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างกับคนงานกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือนายทุนกับผู้ใช้แรงงาน

การใช้แรงงานในประเทศไทยนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันทางด้านอุตสาหกรรม ความจำเป็นในการที่จะลดต้นทุนการผลิตของนายจ้างจึงเกิดขึ้น เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ดังนั้น การที่นายจ้างทำการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยการใช้แรงงานเด็กจึงเป็นการลดต้นทุนการผลิตวิธีหนึ่ง เพราะเหตุว่านายจ้างสามารถที่จะให้ค่าจ้างแก่เด็กต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะเด็กสามารถควบคุมได้โดยง่ายและเชื่อฟังได้ดีกว่าผู้ใหญ่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ สุดาศิริ เองพูลธนา, "เงินทดแทนในกฎหมายแรงงาน" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๑

การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทยโดยทั่วไปแล้วจะมีตามโรงงานอุตสาหกรรมขนาด ปานกลางหรือขนาดเล็ก และตามสถานบริการหรือร้านอาหารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งโรงงาน อุตสาหกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นโรงงานที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมายมีการใช้แรงงานเด็กโดยผิดกฎหมาย ซึ่งมักจะตกเป็นข่าว ตามหน้าหนังสือพิมพ์บ่อย ๆ บางครั้งก็มีการกระจายข่าวออกไปทั่วโลกทำให้ภาพพจน์ประเทศไทย ทางด้านสิทธิมนุษยชนเสียไปมาก เพราะมีการใช้แรงงานเด็กเป็นไปในลักษณะแรงงานทาสมีการ กดขี่ ขูดรีด ทารุณเด็ก จนถึงกับพิการและบางครั้งก็ถึงตายดังกรณีต่อไปนี้ เช่น^๑ :

ก. วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๒๑ หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายงานว่า กรมแรงงานสั่งดำเนิน คดีกับเจ้าของโรงงานเซ่งเฮง เนื่องจากใช้แรงงานเด็กทำงานอย่าง "ทารุณกรรม" โดยที่เด็ก เหล่านี้มีบิดามารดาที่ยากจนนำมาส่งที่โรงงาน และฝ่ายนายจ้างจ่ายเงินซื้อตัวเด็กไปในราคา ประมาณรายละ ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ บาท ต่อเด็ก ๑ คน หลังจากนั้นนายจ้างก็ใช้เด็กทำงานตั้งแต่ เวลา ๐๖.๐๐-๒๐.๐๐ นาฬิกา หรือวันละประมาณ ๑๕ ชั่วโมง โดยไม่จ่ายค่าจ้างใด ๆ นอกเหนือ จากที่ได้จ่ายให้กับบิดามารดาไปแล้ว แต่จัดอาหารคุณภาพต่ำให้วันละ ๓ มื้อ

ข. วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ หนังสือพิมพ์มติชน รายงานว่าเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจค้นโรงงาน "น้ำแข็งจั่น" เขตบ่อมปราบศัตรูพ่ายซึ่งเป็นโรงงาน ทำขนมหวานของ นางดวงกมล เจริญชัยวณิช ปรากฏว่าในโรงงานนี้มีการใช้แรงงานเด็ก ทำงานโดยไม่มีวันหยุด และทำงานเกินกว่าเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ภายหลังการตรวจค้นพบ เด็ก ๒๖ คน เป็นชาย ๖ คนและหญิง ๒๐ คน จากการสอบถามปรากฏว่าเด็กส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และส่วนมากตอบว่ายังไม่เคยได้รับเงินเดือนเลย

ค. วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๒ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐรายงานว่า นิตยสาร "นิวสวีค" อันเป็นนิตยสารที่มีชื่อเสียงทั่วโลก ได้รายงานถึงพฤติกรรมโรงงานในประเทศไทยไปทั่วโลกว่าใน ประเทศไทยมีการบังคับใช้แรงงานเด็กซึ่งเป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดโดยสภาพ ของการใช้แรงงานเด็กเกิดขึ้นเนื่องจากบิดามารดาของเด็กในชนบทได้นำเด็กไปฝากไว้กับสำนัก จัดหางานที่มีอยู่ทั่วไปในกรุงเทพฯ และเด็กเหล่านี้จะถูกส่งต่อไปให้กับโรงงานต่าง ๆ พฤติกรรม

^๑ รายงาน สัตว์นรก, เคล็ดลับ ๔๑ (๔-๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๗), หน้า ๓๓-๓๔

ของโรงงานที่มีการใช้แรงงานเด็กคล้ายกับทาสมีอยู่ประมาณ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ แห่งและทุกแห่งใช้แรงงานเด็กโดยไม่คำนึงถึงกฎหมายแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลาการทำงาน ความปลอดภัย หรือแม้แต่สุขภาพของเด็ก นิตยสารนิวสวีคยังวิจารณ์ด้วยว่ากรณีที่บิดามารดานำเด็กมาขาย สืบเนื่องมาจากความยากจนไม่ใช่เพราะความใจร้ายของบิดามารดาอีกทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมแรงงานของไทยที่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับนายจ้างด้วย เช่น แจงว่าโรงงานเหล่านี้เป็นโรงงานที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ง. วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๒๓ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ รายงานว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจค้น โรงงานถ่านไฟฉายตราห่าน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าคนงานเด็กหญิง ถูกบังคับใช้แรงงานเหมือนทาสวันละ ๑๔ ชั่วโมง โดยไม่มีวันหยุด ได้รับเงินเดือนๆ ละ ๓๐๐ บาท กับอาหาร ๓ จาน ใช้ผ้าดิบกางแทนมุ้งและนอนบนพื้นกระดาน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยต้องรักษาเอง และห้ามออกนอกบริเวณโรงงานเด็ดขาด ใครขัดขืนจะถูกลงโทษ และห้ามญาติผู้ปกครองมาเยี่ยม ในเวลาทำงาน และ เด็กหญิงจำนวนมากขอร้อง เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ช่วยเหลือให้ออกจากโรงงานแห่งนี้

จ. วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ หนังสือพิมพ์มติชน อ้างสถานีวิทยุ B.B.C. ของอังกฤษ รายงานข่าวเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗ ว่า สถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งของอังกฤษได้ฉายภาพยนตร์สารคดีเรื่อง "จากผ้าซีริวถึงท่อทอง" โดยให้ซีวีเห็นถึงสภาพการใช้แรงงานเด็กในโรงงานทอผ้าในประเทศไทยหลายแห่ง จากการสอบถามเด็กบางคนปรากฏว่าเด็กได้รับค่าจ้างเพียงวันละ ๒๐ บาทเท่านั้น ถ้าไม่ทำงานตามที่นายจ้างสั่งก็จะถูกทำโทษ และสภาพในโรงงานแออัดมาก สถานีวิทยุ B.B.C. รายงานต่อไปว่า นายจ้างนิยมใช้เด็กที่มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี โดยจะเลือกเด็กที่ไม่มีการศึกษา เพราะไม่ค่อยบ่นถึงสภาพการทำงานที่นายจ้างเอาไรดเอาเปรียบเพราะเด็กไม่มีโอกาสที่จะรับทราบเรื่องกฎหมายแรงงาน

จากการศึกษาและวิจัยค้นคว้าปัญหาแรงงานเด็กทั่วโลกของ ศาสตราจารย์ อับเดลวาถิบ โบทัดีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านมนุษยชนรายงานว่าเด็กจากทั่วโลกซึ่งอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี มีจำนวนถึง ๑ ใน ๓ หรือประมาณ ๑๔๕ ล้านคน ต้องตกอยู่ในสภาพที่ถูกใช้แรงงานอย่างหนัก^๑ นอกจากนี้องค์การ

^๑ ประสงค์ วิสุทธิ, "ใคร? ขาดกรรมเด็ก", มติชน ฉบับที่ ๒๑๓๖ (๓/๑๗๖) พ.ศ.

สหประชาชาติยังรายงานว่าในปี ๒๕๒๓ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการใช้แรงงานเด็กหลาย ล้านคน โดยเฉพาะในประเทศไทยมีการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า ๑๖ ปีถึง ๒ ล้านคน โดยทำงานอยู่ตามโรงงานที่ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และเด็กไทยทั่วประเทศถูกใช้แรงงานถึงร้อยละ ๒๕ เป็นอันดับ ๓ ของโลก สำหรับประเทศที่มีการใช้แรงงานเด็กมากที่สุดในโลกคือ ประเทศแทนซาเนียมีการใช้แรงงานเด็กร้อยละ ๒๙ และประเทศโมซัมบิกมีการใช้แรงงานเด็กร้อยละ ๒๘ ตามลำดับ^๑

ความสำคัญของแรงงานเด็ก

ความสำคัญของแรงงานเด็กนั้นมีน้อยมาก เมื่อมองในแง่ของเศรษฐกิจเพราะว่าเด็กไม่สามารถที่จะทำงานให้ผลผลิตสูงได้ดี เท่ากับผู้ใหญ่อีกทั้งร่างกายและจิตใจของเด็กยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามการใช้แรงงานเด็กเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเหตุว่าเด็กเหล่านี้ต้องการมีรายได้เป็นของตัวเองและต้องการที่จะแบ่งเบาภาระของครอบครัว อันเนื่องมาจากความยากจนของครอบครัว จากการที่เด็กต้องมาทำงานนี้เองทำให้มีความสำคัญด้านการพัฒนาต่อตัวเด็กหลายประการกล่าวคือ

ก. ช่วยให้เด็กรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ จะเห็นได้ว่าเด็กที่ต้องมาทำงานตามโรงงานต่าง ๆ นั้นไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อเพราะฐานะทางบ้านยากจน ถ้าเด็กอยู่ที่บ้านโดยไม่ได้ศึกษาต่อหรือไม่ทำงาน ก็อาจจะทำให้เด็กเข้าไปมั่วสุมกับอบายมุข ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติด เป็นต้น จากการที่เด็กได้มาทำงานนั้นถือว่าเด็กเหล่านี้รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว ทำให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้จากการทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นการลดปัญหาการว่างงานด้วย

ข. ฝึกนิสัยการทำงาน จากการที่เด็กได้มาทำงานตามโรงงานหรือสถานบริการต่าง ๆ นั้น นอกจากเด็กจะได้ค่าตอบแทนจากการใช้แรงงานแล้วยังเป็นการฝึกนิสัยการทำงานให้แก่เด็กทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติ

^๑ เรื่องเดียวกัน , หน้า ๑๗

ค. ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน เมื่อเด็กได้เข้ามาทำงานแล้วสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กก็คือการที่เด็กมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองกำลังทำอยู่ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเด็กต้องทำงานให้ผลประโยชน์ตอบแทนในแง่ของผลผลิตแก่นายจ้าง และนายจ้างก็จ่ายค่าตอบแทนให้แก่เด็กในการที่เด็กได้ทำงานให้ จากสิ่งนี้เองทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่องานที่ทำซึ่งถ้าเด็กไม่มีความรับผิดชอบแล้ว อาจจะถูกนายจ้างเลิกจ้างก็ได้

ง. ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเพิ่มผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่สังคมส่วนรวม การที่เด็กได้มาทำงานนั้นถือว่าเด็กได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทางด้านอุตสาหกรรม และเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

แต่อย่างไรก็ตามจากการที่เด็กได้มาทำงานนั้นไม่ใช่ว่าเด็กจะต้องทำงานภายใต้เงื่อนไข เช่นเดียวกับกับผู้ใหญ่ รัฐจะต้องให้การคุ้มครองแรงงานเด็กไว้เป็นกรณีพิเศษเพื่อมิให้เด็กต้องทำงานหักโหมจนเกินไป และงานที่ทำนั้นต้องเหมาะสมกับวัยและสภาพร่างกายของเด็กด้วย

สาเหตุที่มีการใช้แรงงานเด็ก

เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนายจ้างย่อมพยายามแสวงหากำไรให้มากที่สุด โดยเฉพาะนายจ้างในกิจการขนาดเล็กซึ่งมีการแข่งขันกันมาก นายจ้างจึงพยายามที่จะลดต้นทุนการผลิตให้น้อยที่สุด เพื่อความอยู่รอดของกิจการ การที่นายจ้างทำการจ้างแรงงานเด็กนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าายจ้างต้องการที่จะลดต้นทุนการผลิต โดยอาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจซึ่งเด็กไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ และเพื่อความอยู่รอดของชีวิตและครอบครัว เด็กจึงต้องเข้ามาทำงานทั้ง ๆ ที่เด็กก็ทราบดีว่าตนเองถูกเอารัดเอาเปรียบแต่ตนเองก็ไม่สามารถที่จะมีสิทธิมีเสียงปกป้องสิทธิของตนตามกฎหมายได้ โดยเด็กมีความคิดที่ว่าได้ค่าตอบแทนน้อยยังดีกว่าที่ไม่มีงานทำซึ่งถ้าไม่มีงานทำอาจจะทำให้ตัวเองอดตายหรืออาจจะก่อคดีความผิดทางอาญาได้ นอกจากนี้เด็กยังมีคุณสมบัติพิเศษบางอย่างที่เหมาะสมกับงานบางประเภท เช่น งานในร้านอาหาร ห่อลูกกวาด งานบริการในปั้มน้ำมัน กระเป๋ารถเมล์ ชี้นำแข่ง เป็นต้น นายจ้างจึงนิยมจ้างแรงงานเด็กกันมาก ยิ่งการปกครองเด็กเป็นเรื่องค่อนข้างง่ายในสังคมไทย กิจการบางประเภทจึงนิยมจ้างแรงงานเด็กทั้ง ๆ ที่ลักษณะการจ้างนั้นผิดกฎหมาย แต่ก็ยังพบว่ามีนายจ้างที่กล้าฝ่าฝืนกฎหมายเป็น

ประจำ ซึ่งแสดงว่าผลตอบแทนจากการจ้างคุ้มกับการเสี่ยงทำผิดกฎหมาย และอัตราเสี่ยงจากการถูกจับลงโทษมีน้อยมาก และโทษก็ค่อนข้างเบา

จากการสำรวจโรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕,๐๐๐ แห่ง ของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่าประเภทกิจการที่นายจ้างนิยมจ้างแรงงานเด็ก คือ โรงงานลูกกวาด บัมพ์น้ำมัน ร้านอาหาร รถสองแถว สนามกอล์ฟ ฯลฯ ซึ่งอายุเฉลี่ยของเด็กในกิจการเหล่านี้แตกต่างกันบ้างแต่ก็ไม่มากนัก

ประเภทกิจการที่ใช้แรงงานเด็ก

ประเภทของกิจการ	อายุของแรงงาน (ปี)
๑. งานรับใช้ในสถานโบลิ่ง	๑๕-๒๐
๒. ชี้นำแข่ง (จ็อกกี้)	๑๓-๑๖
๓. เด็กรับใช้ในสนามกอล์ฟ	๑๒-๑๕
๔. เด็กรับใช้ในร้านอาหาร	๑๒-๑๕
๕. เด็กท้ายรถสองแถว	ต่ำกว่า ๑๕
๖. พนักงานส่งของ	๑๒-๑๕
๗. เด็กเร่ขายของ	๑๕-๑๘
๘. กิจการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง	๑๓-๑๘
๙. กิจการก่อสร้าง	๑๓-๑๕
๑๐. กิจการผลิตโลหะ	๑๓-๑๖
๑๑. กิจการทอผ้า	๑๐-๑๔
๑๒. กิจการผลิตลูกกวาดและขนมปัง	๑๐-๑๔
๑๓. กิจการผลิตแก้ว	๑๐-๑๕

ที่มา : คณะสังคมสงเคราะห์ อ่างใน จุลสารทาสใหม่ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

มูลนิธิเด็ก ๒๕๒๕, หน้า ๓๑

ผลดี - ผลเสียของการใช้แรงงานเด็ก

องค์การ UNICEF ได้รายงานถึงผลดี - ผลเสีย ของการใช้แรงงานเด็ก^๑ ซึ่งเป็น รายงานที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ผลดี	ผลเสีย
๑. เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว	๑. ทำให้ครอบครัวถือประโยชน์เอาจากเด็ก เพราะว่าเด็กยังมีความเคารพต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เงินค่าจ้างที่หามาได้ต้องให้ครอบครัวส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด
๒. เป็นการกระจายความรับผิดชอบต่อครอบครัวโดยเด็กก็มีส่วนรับผิดชอบด้วย เพราะหารายได้มาให้ครอบครัว	๒. บิดามารดาหรือผู้ปกครองขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัวต้องหันมาพึ่งเด็กให้เด็กต้องทำงาน เพื่อจะได้เงินมาใช้จ่ายในครอบครัว
๓. เป็นการเพิ่มอาชีพสำหรับเด็กและทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ	๓. ทำให้เด็กขาดการพัฒนาความรู้ขั้นพื้นฐาน
๔. ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	๔. เป็นการทำลายสุขภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก

^๑ KIRUGA FERANDO, CHILD LABOUR เอกสารประกอบการสัมมนาของ the Third Asian Regional Congress of Labour Law and Social Security at the Imperial Hotel, Bangkok, Thailand ๘-๑๑ January ๑๙๕๕, p. ๓๐ - ๓๑

ผลดี	ผลเสีย
<p>๕. ทำให้เด็กรู้ถึงคุณค่าของการดำรงชีวิต ซึ่งจะต้องหาเงินมาเลี้ยงตนเองและรู้จักเก็บเงินเอาไว้เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตของตัวเองและครอบครัวในอนาคต</p>	<p>๕. นำรายได้ที่ได้มาไปใช้จ่าย ในทางที่ผิด เช่น สูบบุหรี่ คี๋มสุรา เล่นการพนัน และเสพยาเสพติด เป็นต้น</p>
<p>๖. การที่เด็กมาทำงานทำให้เด็กไม่ต้องไปกังวลกับการศึกษา</p>	<p>๖. ทำให้เด็กต้องขาดการพัฒนาทางสติปัญญา และเด็กต้องเลิกเรียนกลางคัน</p>
<p>๗. ป้องกันปัญหาทางด้านอาชญากรรมซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านสังคมอีกทางหนึ่งด้วย</p>	<p>๗. ถ้านายจ้าง เลิกจ้างเด็กอาจจะทำให้เด็กต้องกระทำความผิด เพราะ เด็กไม่มีความรู้ที่จะไปประกอบอาชีพอื่นที่ดีขึ้น และนอกจากนี้นายจ้างอาจจะให้เงินค่าจ้างหรือค่าตอบแทนแก่เด็กในอัตราต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้</p>
<p>๘. ช่วยแก้ไขปัญหการว่างงานเพราะเหตุว่าจากสภาพความยากจนทำให้เด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อจึงต้องมาทำงานจึงเป็นการช่วยแก้ไขปัญหการว่างงานของเด็กด้วย</p>	<p>๘. ทำให้เด็กต้องเข้าไปทำงานทดแทนแรงงานผู้ใหญ่บางส่วนจึงก่อให้เกิดปัญหการว่างงานของผู้ใหญ่ขึ้นได้</p>

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กนี้เป็นปัญหาที่จะต้องรีบดำเนินการเพราะการที่เด็กต้องมาทำงานก่อนวัยอันสมควรและไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสายสามัญหรือการศึกษาสายอาชีพทั้งในและนอกระบบย่อมทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะ (SKILL) ในการทำงานให้แก่เด็ก ทั้งนี้เพราะงานส่วนใหญ่ที่เด็กรับจ้างทำนั้นจะเป็นงานที่ไม่ต้องการความชำนาญเป็นงานจำเจซ้ำซาก

และน่าเบื่อหน่าย เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาในสภาพเช่นนี้ก็ย่อมทำให้เด็กกลายเป็นแรงงานที่ขาดทักษะ (UNSKILLED LABOUR) และไม่มีคุณภาพซึ่งนอกจากจะทำให้อนาคตของเด็กเหล่านี้เสียไป แล้วยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวด้วย ดังนั้น นโยบายที่กำหนดไว้จะต้องหาวิธีการและหนทางในการที่จะควบคุมปัญหาของการใช้แรงงานเด็กตลอดจนมาตรการอื่น ๆ ในการที่จะนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจว่าปัญหานี้จะไม่ถูกละเลย ทั้งในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย